

OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ

Ochrana osobních údajů a respektování soukromého života představují důležitá základní práva. Evropský parlament vždy trval na tom, že je nezbytné dospět k rovnováze mezi zvyšováním bezpečnosti a ochranou lidských práv, včetně ochrany údajů a soukromí. V květnu 2018 vstoupila v platnost nová pravidla EU pro ochranu údajů, která posilují práva občanů a zjednodušují pravidla pro společnosti v digitálním věku.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Článek 16 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

Články 7 a 8 Listiny základních práv Evropské unie.

CÍLE

Unie musí zajistit, aby základní právo na ochranu údajů, které je zakotveno v Listině základních práv EU, bylo důsledně uplatňováno. Je třeba posílit vztah EU k ochraně osobních údajů v kontextu všech ostatních politik EU, včetně vymáhání práva, předcházení trestné činnosti a také v mezinárodních vztazích, zejména v globální společnosti vyznačující se rychlými technologickými změnami.

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

A. Institucionální rámec

1. Lisabonská smlouva

Před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost byly právní předpisy týkající se ochrany údajů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva rozděleny mezi první pilíř (ochrana údajů pro soukromé a komerční účely za použití metody Společenství) a třetí pilíř (ochrana údajů pro účely vymáhání práva na mezivládní úrovni). Postupy rozhodování v obou oblastech se tak řídily dvěma rozdílnými soubory pravidel. Pilířová struktura zanikla s Lisabonskou smlouvou, která poskytuje pevnější základ pro rozvoj přehlednějšího a účinnějšího systému ochrany údajů a zároveň vymezuje nové pravomoci Parlamentu, jenž se stal spolutvůrcem právních předpisů. Článek 16 SFEU stanoví, že Parlament a Rada určují pravidla ochrany fyzických osob při zpracovávání osobních údajů orgány, institucemi, agenturami a jinými subjekty Unie a členskými státy, pokud vykonávají činnosti spadající do oblasti působnosti práva Unie.

2. Strategické směry pro prostor svobody, bezpečnosti a práva

V návaznosti na program z Tampere (říjen 1999) a Haagský program (listopad 2004) schválila Evropská rada v prosinci 2009 víceletý program pro prostor svobody, bezpečnosti a práva na období 2010–2014 známý jako Stockholmský program. Ve svých závěrech z června 2014 definovala Evropská rada v souladu s článkem 68 SFEU strategické pokyny pro legislativní a operační plánování pro nadcházející roky v rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Jedním z klíčových cílů je lépe chránit osobní údaje v EU.

B. Hlavní legislativní nástroje pro ochranu údajů

1. Listina základních práv EU

V článcích 7 a 8 Listiny základních práv Evropské unie se respektování soukromého života a ochrana osobních údajů uznávají jako úzce související, avšak samostatná základní práva.

2. Rada Evropy

a. Úmluva č. 108 z roku 1981

Prvním právně závazným mezinárodním nástrojem přijatým v oblasti ochrany údajů byla Úmluva Rady Evropy č. 108 ze dne 28. ledna 1981 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů. Jejím účelem je „zaručit ... každé fyzické osobě ... úctu k jejím právům a základním svobodám, a zejména k jejímu právu na soukromý život, se zřetelem k automatizovanému zpracování osobních údajů.“ Protokol, kterým se mění Úmluva, má za cíl rozšířit její působnost, zvýšit míru ochrany údajů a zlepšit její účinnost.

b. Evropská úmluva o ochraně lidských práv

Článek 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. listopadu 1950 zakotvuje právo na respektování soukromého a rodinného života: „Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.“

3. Stávající legislativní nástroje EU pro ochranu údajů

a. Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) je použitelné od května 2018. Cílem pravidel je chránit všechny občany EU před porušováním soukromí a ochrany údajů ve světě, který je čím dál více založen na datech, a zároveň vytvořit jasnější a soudržnější rámec pro podniky. Mezi práva občanů patří právo na jasný a výslovný souhlas se zpracováním jejich údajů a právo obdržet jasné a srozumitelné informace o tomto zpracování, právo být zapomenut: občan může požádat, aby jeho údaje byly vymazány; právo na převedení údajů k jinému poskytovateli služeb (např. při přechodu z jedné sociální sítě na jinou) a právo dozvědět se, že byly jejich údaje napadeny hackery. Nová pravidla platí pro všechny podniky působící v EU, včetně těch, které jsou usazené mimo ni. Dále bude

možné uložit firmám, které tato pravidla poruší, nápravná opatření, například varování a pokyny nebo pokuty.

b. Směrnice o prosazování práva v souvislosti s ochranou údajů

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV je použitelná od května 2018. Směrnice chrání základní právo občanů na ochranu údajů pokaždé, kdy donucovací orgány používají osobní údaje. Zajišťuje řádnou ochranu osobních údajů obětí, svědků a osob podezřelých z trestných činů a usnadňuje přeshraniční spolupráci v boji proti trestné činnosti a terorismu.

c. Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích

Směrnice Evropského parlamentu a Rady [2002/58/ES](#) ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických telekomunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích) byla pozměněna směrnicí 2009/136/ES ze dne 25. listopadu 2009.

V současnosti je projednáván nový [návrh nařízení](#) Evropského parlamentu a Rady o respektování soukromého života a ochraně osobních údajů v elektronických komunikacích a o zrušení směrnice 2002/58/ES (nařízení o soukromí a elektronických komunikacích).

d. Nařízení o zpracování osobních údajů orgány a institucemi Unie

Nařízení Evropského parlamentu a Rady [\(EU\) 2018/1725](#) ze dne 23. října 2018 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány, institucemi a jinými subjekty Unie a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení nařízení (ES) č. 45/2001 a rozhodnutí č. 1247/2002/ES vstoupilo v platnost dne 11. prosince 2018.

e. Články o ochraně údajů v legislativních aktech týkajících se specifických odvětví
Kromě výše uvedených hlavních legislativních aktů o ochraně údajů obsahují zvláštní ustanovení o ochraně údajů rovněž legislativní akty týkající se konkrétních odvětví. Jedná se například o:

- článek 13 (o ochraně osobních údajů) směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/681 ze dne 27. dubna 2016 o používání údajů jmenné evidence cestujících (PNR) pro prevenci, odhalování, vyšetřování a stíhání teroristických trestných činů a závažné trestné činnosti;
- kapitulu VI (o zárukách ochrany údajů) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/794 ze dne 11. května 2016 o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol);
- kapitulu VIII (o ochraně údajů) nařízení Rady (EU) 2017/1939 ze dne 12. října 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce.

4. Hlavní mezinárodní ujednání EU v oblasti předávání údajů

a. Sdílení obchodních údajů: rozhodnutí o odpovídající ochraně

Podle článku 45 obecného nařízení o ochraně osobních údajů má Komise pravomoc rozhodnout, zda určitá třetí země zajišťuje odpovídající ochranu údajů, ať už na základě jejích vnitrostátních právních předpisů nebo mezinárodních závazků, které uzavřela.

Parlament přijal několik usnesení, v nichž vyjádřil znepokojení ohledně transatlantického toku údajů.

b. Zastřešující dohoda mezi EU a USA

Podle postupu souhlasu se Parlament podílel na schvalování dohody mezi USA a EU o ochraně osobních informací týkajících se prevence, vyšetřování, odhalování a stíhání trestných činů, známé jako „Zastřešující dohody“. Cílem dohody je zajistit vysokou úroveň ochrany osobních údajů, jež jsou sdíleny v rámci transatlantické spolupráce pro účely vymáhání práva, konkrétně boje proti terorismu a organizované trestné činnosti.

c. Dohody o jmenné evidenci cestujících EU-USA, EU-Austrálie a EU-Kanada

EU uzavřela dvoustranné dohody o jmenné evidenci cestujících se Spojenými státy americkými, Austrálií a Kanadou. Součástí údajů jmenné evidence cestujících jsou informace, které cestující poskytnou při rezervaci a odbavení letů, a údaje shromážděné dopravci pro jejich vlastní obchodní účely. Údaje jmenné evidence cestujících mohou využívat donucovací orgány za účelem boje proti závažné trestné činnosti a terorismu.

d. Program EU–USA pro sledování financování terorismu (TFTP)

EU uzavřela dvoustrannou dohodu s USA o zpracovávání a předávání údajů o finančních transakcích z EU do USA pro účely Programu pro sledování financování terorismu.

5. Problematika ochrany údajů v usneseních zaměřených na konkrétní odvětví

Ochranou osobních údajů se rovněž zabývá několik usnesení Parlamentu týkajících se různých oblastí politiky. Jeho cílem je zajistit soulad s obecnými předpisy EU na ochranu údajů a ochranu soukromí v těchto odvětvích.

6. Dozorové úřady EU pro ochranu údajů

Evropský inspektor ochrany údajů je nezávislým kontrolním orgánem, který zajišťuje, aby orgány a instituce EU plnily své povinnosti v oblasti ochrany údajů. Hlavními povinnostmi evropského inspektora ochrany údajů jsou dohled, konzultace a spolupráce.

Evropský sbor pro ochranu osobních údajů, bývalá pracovní skupina podle článku 29, má status orgánu EU s právní subjektivitou a má k dispozici nezávislý sekretariát. Členy sboru jsou vnitrostátní orgány dohledu členských států EU, evropský inspektor ochrany údajů a Komise. Evropský sbor pro ochranu údajů má rozsáhlé pravomoci: rozhoduje o sporech mezi vnitrostátními orgány dohledu a poskytuje poradenství a vydává pokyny ohledně hlavních konceptů obecného nařízení o ochraně osobních údajů a směrnice o prosazování práva v souvislosti s ochranou údajů.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Parlament, který si ochranu soukromí stanovil jako politickou prioritu, sehrává při utváření právních předpisů EU v oblasti ochrany osobních údajů klíčovou roli. Podle řádného legislativního postupu se mimoto podílí na reformě ochrany údajů na rovnocenné úrovni s Radou. Kromě toho dokončil práci na posledním důležitém střípku mozaiky – novém nařízení o soukromí a elektronických komunikacích. Nyní očekává, že Rada konečně dovrší své úsilí, aby mohla být zahájena jednání.

Parlament úzce sleduje mezinárodní dohody o předávání údajů. Jak prostřednictvím postupu souhlasu, tak i zpráv z vlastního podnětu se mu podařilo prosadit své názory. Kromě toho se před hlasováním o dohodě o jmenné evidenci cestujících EU-Kanada rozhodl požádat ve svém usnesení, které vydal dne 25. listopadu, podle čl. 218 odst. 1 SFEU o stanovisko Soudní dvůr. Ten ve svém stanovisku vydaném dne 26. července 2017 konstatoval, že dohodu o jmenné evidenci cestujících nelze v její stávající podobě uzavřít, jelikož několik jejích ustanovení je v rozporu se základním právem na ochranu osobních údajů.

Poté, co se Parlament ujistil, že pravidla ochrany údajů EU jsou řádně zavedena, zaměří se nyní s největší pravděpodobností na sledování toho, jak jsou dotyčné předpisy prováděny.

Kristiina Milt
05/2019

